

Андрєєв Є.В.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТА КОНВЕРГЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В ЄС

У статті здійснено теоретико-методологічне обґрунтування фінансово-економічних засад розвитку та конвергенції національних систем охорони здоров'я в Європейському Союзі, з урахуванням структурних і регіональних особливостей їх функціонування. Обґрунтовано, що інтеграційні процеси у сфері охорони здоров'я визначаються поєднанням фінансових, інституційних та нормативно-правових чинників, які забезпечують формування єдиного європейського медичного простору. Розкрито роль програмних інструментів ЄС – EU4Health, RRF, ERDF та ESF+, у зміцненні фінансової стійкості сектору охорони здоров'я, підвищенні ефективності витрат і зменшенні міжкраїнових диспропорцій у фінансуванні медичних послуг. Показано, що процес конвергенції національних систем охорони здоров'я супроводжується гармонізацією бюджетних політик, стандартизацією показників результативності та впровадженням єдиних цифрових рішень для управління ресурсами. На основі застосування системного, порівняльного та інституційного підходів визначено стратегічні орієнтири формування фінансово стійкої, соціально справедливої та інноваційної моделі фінансування охорони здоров'я в ЄС. Результати дослідження мають прикладне значення для розроблення національних стратегій модернізації фінансових механізмів охорони здоров'я в Україні з урахуванням європейських принципів солідарності, ефективності та результативності.

Науково обґрунтовано, що програми ЄС у сфері охорони здоров'я виконують не лише функцію прямого фінансування проєктів, а й діють як механізми політичної та інституційної конвергенції, які задають стандарти управління, оцінювання ефективності та стратегічного планування. Доведено, що такі програми, як Horizon Europe та Digital Europe, формують фундамент для наукових досліджень і цифрової трансформації медицини, тоді як ERDF і ESF+ спрямовані на вирівнювання регіонального розвитку, модернізацію інфраструктури й кадрову підготовку.

Ключові слова: Європейський Союз, публічне управління, фінансування охорони здоров'я, економічна конвергенція, EU4Health, ERDF, ESF+, RRF, стійкість системи охорони здоров'я, фінансова інтеграція, результативність.

Актуальність теми. Фінансове забезпечення систем охорони здоров'я в Європейському Союзі формується на перетині соціальної, економічної та інтеграційної політик, відображаючи прагнення урядів країн-членів до забезпечення рівного доступу до якісних медичних послуг для всіх громадян ЄС. Попри спільні цілі, національні системи охорони здоров'я залишаються глибоко диференційованими за рівнем фінансової спроможності, структурою витрат і моделями фінансування. Розрив між країнами Західної та Східної Європи, а також між «старими» і «новими» членами Союзу, виявляється у нерівномірному рівні державних інвестицій у медицину, різних підходах до бюджетного планування та неузгодженості систем страхового забезпечення. Така фрагментація створює ризики для реалізації принципів Європейського стовпа соціальних прав, який передбачає рівність можливостей і доступ

до високоякісних послуг охорони здоров'я незалежно від соціально-економічного статусу чи місця проживання громадянина.

Однією з ключових проблем залишається недостатня конвергенція фінансових моделей охорони здоров'я, що обмежує ефективність спільних політик ЄС у сфері охорони здоров'я. Країни з нижчим рівнем ВВП мають обмежений фінансовий простір для модернізації медичної інфраструктури, підвищення заробітних плат медичних працівників і впровадження інноваційних технологій. Така ситуація посилює їхню залежність від зовнішнього фінансування (зокрема через механізми RRF, EU4Health) й, водночас, загострює проблему нерівномірного розвитку держав-членів. Відсутність єдиного підходу до фінансового планування у сфері охорони здоров'я ускладнює узгодження спільних стандартів витрат, що впливає на ефективність політики солідарності та

перешкоджає створенню повноцінного Європейського простору охорони здоров'я.

Додатковим викликом для фінансової стійкості є зростання витрат на медичні послуги внаслідок демографічного старіння, поширення хронічних захворювань, підвищення вимог до якості медичних технологій і цифровізації системи. Незбалансованість між державними і приватними джерелами фінансування спричиняє нерівність у доступі до лікування, особливо у сільських і віддалених регіонах ЄС. Крім того, не всі країни мають належні механізми моніторингу ефективності використання коштів, що знижує прозорість фінансових потоків і ускладнює оцінку результативності політики охорони здоров'я.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, на які спирається автор. У наукових дослідженнях останніх років спостерігається зростання уваги до проблем фінансового забезпечення розвитку та конвергенції національних систем охорони здоров'я в ЄС. Дослідження Ф. Аареструпа, А. Альбеятті, В. Армітажа акцентує на витратах на охорону здоров'я в Центральноевропейських та Балтійських країнах [1]. Дж. Сормеін та М. Ріан аналізують взаємозв'язок між фінансовими ресурсами, що виділяють на охорону здоров'я та станом здоров'я населення в європейських країнах [2]. Ф. Брінкхейс, Е. Джуліан та ін. досліджують впровадження регуляторних актів щодо оцінки стану систем охорони здоров'я в країнах ЄС [3]. Е. Кавалларо вивчає механізми розподілу ризиків у країнах ЄС, підкреслюючи важливість фінансової конвергенції для забезпечення стабільності національних систем охорони здоров'я [4]. К. Каруана та співавтори здійснюють огляд системи фінансового забезпечення лікарень у Європі, виявляючи значні варіації в управлінні фінансами та їх вплив на якість медичних послуг [5]. Х. Мутлу виявляє позитивний зв'язок між економічною конвергенцією та зростанням витрат на охорону здоров'я, підкреслюючи важливість фінансової стабільності для розвитку систем охорони здоров'я країн-членів ЄС [6].

Зазначені наукові напрацювання підкреслюють важливість інтегрованого підходу до розвитку національних систем охорони здоров'я в ЄС, який включає гармонізацію фінансових, організаційних та освітніх аспектів. Вони також вказують на необхідність адаптації політик ЄС до специфіки кожної країни для забезпечення ефективного використання ресурсів та досягнення високих результатів у галузі охорони здоров'я.

Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування фінансово-економічних засад розвитку та конвергенції національних систем охорони здоров'я в Європейському Союзі з урахуванням структурних, інституційних і регіональних диспропорцій. Методологічну

основу дослідження становить системний і міждисциплінарний підходи. Зокрема застосовано такі методи: порівняльний аналіз, економіко-статистичний, інституційний аналіз, контент-аналіз і структурно-функціональний підхід, узагальнення. Застосування цих методів дозволило виявити закономірності формування та розвитку фінансово-економічних механізмів національних систем охорони здоров'я в ЄС, ідентифікувати структурні відмінності у підходах до фінансування та управління медичною сферою, а також визначити тенденції їх поступової конвергенції в межах спільного європейського простору охорони здоров'я.

Викладення основного матеріалу. EU4Health – головна програма ЄС, спрямована саме на підтримку систем охорони здоров'я, їх стійкості, реагування на кризові ситуації, зміцнення спроможності держав-членів забезпечувати базові медичні потреби населення. Багаторічний фінансовий план на 2021-2027 рр. передбачає спрямування понад 5,75 млрд євро на її реалізацію, що робить цю ініціативу ключовим джерелом наднаціонального фінансування у сфері охорони здоров'я [7].

EU4Health реалізується через затвердження щорічних Робочих програм, які спрямовані на досягнення таких цілей, як: покращення та зміцнення здоров'я населення; готовність до криз; доступність лікарських засобів та медикаментів; зміцнення систем охорони здоров'я через їх цифрову трансформацію та інтеграцію. Програма фінансує медичні заклади, діяльність яких відповідає встановленим вимогам, інші організації охорони здоров'я, неурядові організації з країн ЄС або країн, що не входять до ЄС, але асоційовані з програмою. Наразі з програмою підписали угоди та співпрацюють такі країни як Норвегія, Ісландія, Україна, Молдова, Чорногорія та Боснія і Герцеговина [7].

Проблеми охорони здоров'я мають міжгалузевий характер, тому EU4Health реалізується разом з іншими програмами, політиками та фінансовими інструментами Європейського Союзу, зокрема: 1) Європейським соціальним фондом плюс (ESF+) – для підтримки вразливих груп у доступі до медичного обслуговування; 2) Європейським фондом регіонального розвитку (ERDF) – для покращення регіональної інфраструктури галузі охорони здоров'я, підвищення кваліфікацій кадрів, підтримки цифровізації; 3) Фондом відновлення та стійкості (RRF), який був створений для реагування на виклики, спричинені пандемією COVID-19 й наразі підтримує реформи і інвестиції, в тому числі в секторі охорони здоров'я, е-здоров'я, інфраструктурного розвитку медичного простору ЄС [7]; 3) програмою Горизонт Європа – для досліджень у галузі

охорони здоров'я, покращення й захисту здоров'я та благополуччя населення шляхом розробки інноваційних рішень, нових методів лікування, медичних технологій, зменшення ризиків на робочих місцях тощо [8]; 4) програмою Цифрова Європа – для створення цифрової інфраструктури, необхідної для діджиталізації та створення баз даних у сфері охорони здоров'я [9]; 5) програмою InvestEU – для довгострокового фінансування стратегічних проєктів у сфері охорони здоров'я, що включають будівництво і модернізацію лікарень, підвищення навичок персоналу, соціальні інновації, охорону здоров'я тощо [9]; 6) програмою «Єдиний ринок», яка має бюджет близько 4,2 млрд євро і включає компоненти, що прямо чи опосередковано впливають на здоров'я людей через безпечність продуктів харчування, захист прав споживачів, стандарти продукції та послуг; 7) Еразмус+, яка фінансує мобільність студентів, викладачів і персоналу вищої освіти, а також підтримує освітні проєкти зі сфери охорони здоров'я; 8) Інструментом екстреної підтримки (ESI), який був активований під час пандемії COVID-19: він надавав швидку фінансову допомогу державам-членам для придбання медичного обладнання, дезінфекційних засобів, організації мобільних госпіталів, транспортування пацієнтів і персоналу, тренінгів для медиків у інтенсивних відділеннях; 9) Європейським інвестиційним банком (EIB), який через кредити, гарантії і великі інвестиційні проєкти сприяє довгостроковим капіталовкладенням у розвиток медичної інфраструктури, які національні бюджети не можуть забезпечити самостійно [9].

Європейський соціальний фонд плюс (ESF+) є ключовим фінансовим інструментом Європейського Союзу, діяльність якого регулюється Регламентом (ЄС) 2021/1057 й спрямована на підвищення соціальної інклюзії, забезпечення рівного доступу до базових соціальних і медичних послуг, а також на усунення структурних нерівностей у сфері охорони здоров'я. У системі фінансового забезпечення ЄС ESF+ виконує роль головного механізму соціально-медичної конвергенції, сприяючи вирівнюванню рівня якості життя населення в різних державах-членах [10]. Його функціонування базується на принципах солідарності, стійкості та рівності можливостей, що відображає стратегічні цілі Європейського стовпа соціальних прав у частині забезпечення доступу до якісної, сталої та фінансово доступної охорони здоров'я.

Іншим важливим прикладом цільового використання коштів фонду є ініціатива «+Rural Grants», фінансована за рахунок ESF+, метою якої є підвищення якості та доступності соціальних і медичних послуг у сільських регіонах, особливо для осіб із хронічними захворюваннями, обмеженими можливостями та для літніх людей

[10]. Цей проєкт демонструє інтеграційний підхід ЄС до соціально-медичної політики, де акцент робиться не лише на інфраструктурній підтримці, а й на забезпеченні соціальної справедливості через інклюзивність послуг.

Окремим напрямом діяльності ESF+ є підтримка кадрового потенціалу системи охорони здоров'я через фінансування навчальних програм, перепідготовку та розвиток компетентностей медичних і соціальних працівників, які працюють із вразливими групами населення. Ці ініціативи охоплюють сфери догляду, паліативної допомоги, управління соціально-охоронними послугами, психологічної підтримки та роботи з особами з особливими потребами. Таким чином, фонд виконує не лише функцію фінансової підтримки, а й стимулює інституційний розвиток людського капіталу у сфері охорони здоров'я, що має довгостроковий соціально-економічний ефект [10].

Загалом ESF+ виступає системоутворювальним елементом соціально-медичної політики ЄС, який поєднує фінансову, кадрову та інституційну складові у формуванні стійких моделей надання медичних послуг. Його діяльність спрямована на усунення нерівностей у доступі до медичної допомоги, підтримку професійної мобільності кадрів, удосконалення інфраструктури, а також підвищення якості життя найбільш уразливих верств населення. Через синергію з іншими інструментами, зокрема ERDF, RRF, EU4Health та InvestEU, ESF+ забезпечує комплексну реалізацію принципів європейської солідарності в медичній сфері, інтегруючи соціальний вимір у систему публічного управління охороною здоров'я на рівні Європейського Союзу.

Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF) виступає ключовим інструментом політики економічної, соціальної та територіальної згуртованості Європейського Союзу. У медичній сфері його діяльність спрямована на зменшення регіональних диспропорцій у доступі до медичних послуг через цільові інвестиції в інфраструктуру, розвиток людського капіталу, цифровізацію медичних послуг, управлінські інновації та формування інтегрованого медичного простору, адаптованого до потреб і пріоритетів населення. Другий напрям реалізації ERDF полягає у розвитку кадрового потенціалу системи охорони здоров'я ЄС. Фонд підтримує програми підвищення кваліфікації лікарів, середнього і молодшого медичного персоналу, які переважно орієнтовані на впровадження інноваційних медичних технологій, телемедичних рішень, цифрового управління клінічними даними та інформаційну безпеку. Такі програми інтегруються у регіональні освітні системи та реалізуються у партнерстві з науковими й освітніми установами, що сприяє підвищенню рівня компетентності кадрів і забезпеченню функціонування систем охорони здоров'я ЄС на засадах сталості [10].

Третім ключовим аспектом діяльності ERDF є цифровізація медичної системи, що охоплює розвиток електронних медичних записів (EHR), телемедичних платформ, аналітичних інструментів і міжрегіональних мереж обміну медичними даними. Фонд співфінансує створення цифрової інфраструктури, модернізацію IT-обладнання, розробку програмного забезпечення для «розумних лікарень» та забезпечення інтероперабельності даних у межах Європейського простору охорони здоров'я [10]. Ці процеси підсилюють спроможність держав-членів ЄС ефективно реагувати на медико-епідеміологічні виклики, підвищують якість обслуговування пацієнтів і забезпечують довгострокову ефективність використання ресурсів.

Програма Horizon Europe є науково-дослідним інструментом Європейського Союзу, спрямованим на підтримку інновацій, наукового прогресу та технологічного розвитку в стратегічно важливих секторах, зокрема у сфері охорони здоров'я. У межах цієї програми ЄС реалізує політику покращення та захисту здоров'я населення, зміцнення благополуччя громадян, подолання наслідків старіння суспільства та зростання хронічних захворювань. Фінансування у сфері охорони здоров'я в структурі Horizon Europe спрямовується на розроблення і впровадження інноваційних медичних технологій, нових терапевтичних методів, біомедичних досліджень, цифрових рішень і систем раннього попередження захворювань.

Одним із ключових пріоритетів є формування комплексної Європейської дослідницької екосистеми у сфері здоров'я, що забезпечує синергію між наукою, промисловими інноваціями та практичними потребами систем охорони здоров'я. Через міждисциплінарні проекти підтримується створення нових моделей персоналізованої медицини, розвиток біоінформатики, геномних досліджень і штучного інтелекту в клінічній діагностиці. Такі ініціативи спрямовані на підвищення точності медичних втручань і скорочення витрат на лікування завдяки технологічним інноваціям [8].

Програма «Цифрова Європа» спрямована на розбудову високотехнологічної цифрової інфраструктури, що забезпечує трансформацію охорони здоров'я у напрямі діджиталізації, інтероперабельності та безпечного управління даними. Із загальним бюджетом понад 7,5 млрд євро на 2021–2027 рр., програма передбачає розвиток п'яти стратегічних напрямів: суперкомп'ютерів, штучного інтелекту, кібербезпеки, вдосконалення цифрових навичок та широкого впровадження цифрових технологій у суспільно значущих секторах, включно з медициною [10].

У сфері охорони здоров'я програма сприяє створенню Європейського простору медичних даних (EHDS), який забезпечує стандартизований обмін інформацією між державами-членами,

полегшує доступ пацієнтів до власних даних і підтримує розвиток наукових досліджень, цифрових медичних сервісів і телемедицини. Програма також стимулює використання штучного інтелекту для ранньої діагностики захворювань, прогнозування ризиків і розробки індивідуалізованих планів лікування, що підвищує ефективність медичних систем та якість життя пацієнтів.

У межах Програми активно фінансуються проекти з розробки національних хмарних інфраструктур для медичних даних, а також ініціативи з посилення кіберзахисту лікарень та цифрових платформ охорони здоров'я. Наприклад, програма підтримує створення загальноєвропейської мережі центрів кібербезпеки, які надають методичну допомогу державним установам і лікарням для запобігання кібератакам на медичні інформаційні системи. Впровадження таких рішень відповідає стратегії Digital Decade Policy Programme 2030, яка передбачає досягнення цифрової адаптивності ЄС у критично важливих секторах, серед яких охорона здоров'я визначена як пріоритетна сфера [9].

Програма InvestEU покликана забезпечити довгострокове інвестиційне фінансування стратегічних проектів у сфері охорони здоров'я, зокрема будівництво і модернізацію лікарень, розвиток інфраструктури медичних досліджень, підтримку біотехнологічних стартапів та підвищення кваліфікації медичного персоналу. Програма має загальний бюджет близько 372 млрд євро інвестицій, мобілізованих у партнерстві з Європейським інвестиційним банком (EIB) та іншими фінансовими установами. У межах сектора «соціальні інвестиції та навички» передбачено фінансування проектів, спрямованих на розвиток соціальних інновацій у медицині, модернізацію лікарняних закладів, впровадження енергоефективних рішень у медичну інфраструктуру та формування цифрових компетенцій медичних працівників [9].

Програма Erasmus+, із загальним бюджетом понад 26,2 млрд євро на 2021–2027 рр., є центральним інструментом розвитку людського капіталу у сфері охорони здоров'я через фінансування мобільності студентів, викладачів та персоналу закладів вищої освіти, а також підтримку інноваційних освітніх проектів. У межах медичної освіти Erasmus+ стимулює модернізацію навчальних програм, інтеграцію міждисциплінарного підходу та розвиток цифрових і «зелених» компетенцій. Яскравим прикладом є проєкт CARE4HEALTH, спрямований на оновлення навчальних курсів, розвиток професійної ідентичності медичних фахівців і формування нових компетенцій, пов'язаних із телемедициною, управлінням цифровими медичними даними та стійким розвитком у сфері охорони здоров'я [8].

Інструмент екстреної підтримки (ESI) був активований під час пандемії COVID-19 для

забезпечення держав-членів швидкою фінансовою допомогою на придбання медичного обладнання, організацію мобільних госпіталів, транспорт пацієнтів і навчання медичного персоналу. У межах ESI було спрямовано понад 2,7 млрд євро, зокрема на закупівлю апаратів штучної вентиляції легенів, дезінфекційних роботів, експрес-тестів та засобів індивідуального захисту. Інструмент також сприяв створенню стратегічних резервів медичних товарів у межах механізму rescEU, що підвищило готовність ЄС до майбутніх кризових ситуацій. Реалізація ESI стала прикладом гнучкого механізму мобілізації коштів, орієнтованого на оперативну відповідь на пандемічні та гуманітарні виклики [8].

Комплексний аналіз фінансово-дослідницьких інструментів Європейського Союзу, таких як «Горизонт Європа», «Цифрова Європа», InvestEU, Єдиний ринок (SMP), Erasmus+, Інструмент екстреної підтримки (ESI) та діяльність Європейського інвестиційного банку (EIB), свідчить про формування в межах ЄС багаторівневої системи фінансової, наукової та інституційної підтримки сектору охорони здоров'я, орієнтованої на інновації, цифровізацію, стійкість та соціальну інклюзію. Для України інтеграція в ці програми має не лише фінансове, але й стратегічне значення й відкриває шлях до зміцнення національної системи охорони здоров'я, її модернізації та гармонізації з європейськими стандартами.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження довело, що система фінансового забезпечення охорони здоров'я в Європейському Союзі є багаторівневою, інтегрованою та спрямованою на досягнення стратегічних цілей сталого розвитку, соціальної згуртованості та рівного доступу до медичних послуг. Її функціонування базується на поєднанні національних бюджетів держав-членів і потужної системи наднаціональних фінансових інструментів, серед яких ключову роль відіграють програми EU4Health, Horizon Europe, Digital Europe, InvestEU, Erasmus+, Європейський соціальний фонд плюс (ESF+), а також Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF) і Фонд відновлення та стійкості (RRF). Встановлено, що сукупна дія цих інструментів формує синергетичний ефект, який забезпечує фінансову стабільність сектору, підвищує інноваційність медичних послуг і сприяє зменшенню регіональних диспропорцій у доступі до якісної медичної допомоги.

Науково обґрунтовано, що програми ЄС у сфері охорони здоров'я виконують не лише функцію прямого фінансування проєктів, а й діють як меха-

нізми політичної та інституційної конвергенції, які задають стандарти управління, оцінювання ефективності та стратегічного планування. Доведено, що такі програми, як Horizon Europe та Digital Europe, формують фундамент для наукових досліджень і цифрової трансформації медицини, тоді як ERDF і ESF+ спрямовані на вирівнювання регіонального розвитку, модернізацію інфраструктури й кадрову підготовку. У свою чергу, RRF виконує стабілізуючу роль у кризових умовах, мобілізуючи ресурси для відновлення системи охорони здоров'я після пандемічних і воєнних викликів. Таким чином, фінансові програми ЄС створюють цілісну архітектуру підтримки, де наука, інновації та соціальна політика взаємодіють як єдиний механізм.

Встановлено, що взаємодія між зазначеними фондами і програмами забезпечує не лише багатоканальність фінансування, а й високий рівень узгодженості політик ЄС у галузі охорони здоров'я, освіти, цифровізації та регіонального розвитку. Інтегрованість програм у межах нової фінансової перспективи 2021–2027 рр. дозволяє уникати дублювання витрат і створює передумови для комплексного підходу до підвищення резильєнтності системи охорони здоров'я ЄС. Це підтверджує тенденцію переходу від секторального фінансування до міжсекторального управління ресурсами, орієнтованого на довгострокову соціальну віддачу, інноваційність і цифрову інклюзивність.

Щодо України, то її поступова інтеграція до європейського фінансового простору у сфері охорони здоров'я відкриває значний потенціал для залучення ресурсів, технологій та експертизи. Встановлено, що участь України в програмах EU4Health, Horizon Europe, Digital Europe, Erasmus+ та інших є не лише фінансовим інструментом, а й важливим чинником адаптації національної системи охорони здоров'я до європейських стандартів управління, безпеки, етичності та ефективності. Це створює передумови для модернізації інфраструктури, підвищення кадрового потенціалу, розвитку електронної охорони здоров'я й інституційного зміцнення сектора. У довгостроковій перспективі це сприятиме формуванню резильєнтної, інноваційної та економічно стійкої системи охорони здоров'я України, інтегрованої у спільний європейський простір добробуту та безпеки.

Подальші дослідження будуть зосереджені на пошуку шляхів підвищення резильєнтності та доступності медичних послуг, розв'язання кадрових та фінансових проблем у медичній галузі.

Список використаної літератури:

1. Towards a European health research and innovation cloud (HRIC) / F. M. Aarestrup et al. *Genome Medicine*. 2020. Vol. 12, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1186/s13073-020-0713-z>.
2. Sormain J., Ryan M. Regional healthcare infrastructure disparities and foreign direct investment into Europe. *Economics and Business Letters*. 2023. Vol. 12, no. 1. P. 49–61. URL: <https://doi.org/10.17811/ebl.12.1.2023.49-61>.
3. Navigating the path towards successful implementation of the EU HTA Regulation: key takeaways from the 2023 Spring Convention of the European Access Academy / F. Brinkhuis et al. *Health Research Policy and Systems*. 2024. Vol. 22, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1186/s12961-024-01154-2>.
4. Cavallaro E., Villani I. Financial resilience, growth and risk sharing in the EU. *International Economics*. 2024. P. 100550. URL: <https://doi.org/10.1016/j.inteco.2024.100550>.
5. Europeanisation of health systems: a qualitative study of domestic actors in a small state / N. Azzopardi-Muscat et al. *BMC Public Health*. 2016. Vol. 16, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1186/s12889-016-2909-0>.
6. Mutlu H., Bozkurt G., Türkoğlu M. C. The Correlation between Economic Convergence and Health Indices in Developed Countries. *Iranian Journal of Public Health*. 2024. URL: <https://doi.org/10.18502/ijph.v53i1.14691>.
7. EU4Health programme 2021-2027 – a vision for a healthier European Union. *Public Health*. URL: https://health.ec.europa.eu/funding/eu4health-programme-2021-2027-vision-healthier-european-union_en.
8. EU4Health and Horizon 2020 projects preparing the Union for future health crises. *European Health and Digital Executive Agency (HaDEA)*. URL: https://hadea.ec.europa.eu/news/eu4health-and-horizon-2020-projects-preparing-union-future-health-crises-2022-12-27_en.
9. Funding and opportunities. *Public Health*. URL: https://health.ec.europa.eu/health-emergency-preparedness-and-response-hera/funding-and-opportunities_en.
10. Health at a Glance: Europe 2023. *OECD*. URL: https://www.oecd.org/en/publications/health-at-a-glance-2023_7a7afb35-en.html.

Andrieiev Ye.V. FINANCIAL AND ECONOMIC FOUNDATIONS FOR THE DEVELOPMENT AND CONVERGENCE OF NATIONAL HEALTH SYSTEMS IN THE EU

The article provides a theoretical and methodological justification of the financial and economic principles of the development and convergence of national healthcare systems in the European Union, taking into account the structural and regional features of their functioning. It is substantiated that integration processes in the healthcare sector are determined by a combination of financial, institutional and regulatory factors that ensure the formation of a single European medical space. The role of EU program instruments – EU4Health, RRF, ERDF and ESF+ – in strengthening the financial sustainability of the healthcare sector; increasing cost efficiency and reducing inter-country disparities in the financing of medical services is revealed. It is shown that the process of convergence of national healthcare systems is accompanied by the harmonization of budget policies, standardization of performance indicators and the implementation of unified digital solutions for resource management. Based on the application of systemic, comparative and institutional approaches, strategic guidelines for the formation of a financially sustainable, socially just and innovative model of healthcare financing in the EU have been identified. The results of the study have practical significance for the development of national strategies for the modernization of healthcare financial mechanisms in Ukraine, taking into account the European principles of solidarity, efficiency and resilience.

It is scientifically substantiated that EU programs in the field of healthcare perform not only the function of direct financing of projects, but also act as mechanisms of political and institutional convergence, setting standards for management, performance assessment and strategic planning. It is proven that programs such as Horizon Europe and Digital Europe form the foundation for scientific research and digital transformation of medicine, while ERDF and ESF+ are aimed at equalizing regional development, infrastructure modernization and personnel training.

Key words: European Union, public management, healthcare financing, economic convergence, EU4Health, ERDF, ESF+, RRF, health system resilience, financial integration, sustainability.